

RAPPORT A05-278-C/I

**Cultuurhistorische analyse en
verkennend archeologisch onderzoek
Wethouder Venteweg 97 te Gouda**

Inventariserend veldonderzoek met boringen

Opdrachtgever: R. Adriaanse Bouwontwikkeling
P/a. Wethouder Venteweg 97
2805 JL Gouda

COLOFON

Rapport A05-278-C/I
Cultuurhistorische analyse en verkennend archeologisch onderzoek
Wethouder Venteweg 97 te Gouda
Inventariserend veldonderzoek met boringen
Conceptversie, 14 juli 2005

Auteurs: M. Van Dasselaar en drs. M. Wijsman
Uitvoerders veldwerk: B. Nieland en M. van Dasselaar
Historisch onderzoek: M. van Dasselaar, drs. M. Wijsman
Digitale uitwerking tekeningen: drs. J.J. Venneman
Redactie: Ing. A. J. Vermeulen
Archeologisch interpretatie: M. van Dasselaar
Archeologische Advisering: drs. M. W. A. de Koning
Autorisatie:
dhr. drs. M.W.A. de Koning
senior-archeoloog ArcheoMedia BV
e-mail: koning@arnicon.nl

©ArcheoMedia BV, archeologisch onderzoeks- en adviesbureau, 2005, Capelle aan den IJssel

ISBN: xnummerx * volgt in definitief rapport *

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Betrouwbaarheid van archeologisch booronderzoek

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en richtlijnen, zoals vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (versie 2.0) van het College voor de Archeologische Kwaliteit. Bij ieder bodemonderzoek wordt gestreefd naar een optimale representativiteit. Het onderzoek is gebaseerd op het verrichten van een beperkt aantal boringen tot een beperkte diepte. Daardoor blijft het mogelijk dat lokaal archeologische waarden in de bodem aanwezig zijn, die tijdens het onderzoek niet naar voren zijn gekomen. Bovendien laten bepaalde archeologische resten, zoals grafvelden en steentijd-vindplaatsen, zich lastig ontdekken met behulp van grondboringen. Indien andere methoden, zoals geofysisch onderzoek of het graven van proefsleuven, betere resultaten leveren, kan tot de uitvoering daarvan in overleg besloten worden. In dat geval zal een aanvullende offerte worden uitgebracht. ArcheoMedia BV acht zich niet aansprakelijk voor de eventueel uit bovengenoemde afwijkingen voortvloeiende schade of gevolgen.

Certificering

ArcheoMedia BV heeft sinds 1994 een veiligheidsbeheersysteem dat voldoet aan de eisen van de VCA. Sinds 1996 voldoet het kwaliteitssysteem van ArcheoMedia BV aan de eisen van de NEN-EN-ISO 9001. Sinds 2003 voldoet het kwaliteitssysteem aan de eisen van de NEN-EN-ISO 9001:2000. ArcheoMedia BV is door het College voor de Archeologische Kwaliteit en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek geschikt bevonden voor het verrichten van vergunningsgebonden opgravingswerkzaamheden. Indien de noodzaak voor archeologische vervolgonderzoeken door het bevoegd gezag aanwezig geacht wordt, zijn wij in staat deze voor u uit te voeren.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	1
1 INLEIDING	3
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	3
1.2 Beleidskader	3
1.3 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie	4
2 CULTUURHISTORISCHE ANALYSE	5
2.1 Huidige context	5
2.2 Geschiedenis van de locatie.....	6
2.3 Het Reeuwijkse of Dubbele Verlaat in de Breevaart	12
2.4 Waardebepaling aanwezige elementen en aanbevelingen.....	14
3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	15
3.1 Doel van het onderzoek	15
3.2 Onderzoeksozpet	15
3.3 Resultaten	15
3.4 Conclusies en aanbevelingen	17
GERAADPLEEGDE BRONNEN EN LITERATUUR	18
BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN	19
BIJLAGEN	
1 Programma van Eisen	
2 Boorstaten	

SAMENVATTING

Naar aanleiding van de sloop van een loods en nieuwbouw van 4 huizen heeft ArcheoMedia BV, in opdracht van R. Adriaanse Bouwontwikkeling, een cultuurhistorische analyse en een inventariserend veldonderzoek, in de vorm van een karterend booronderzoek, verricht aan de Wethouder Venteweg 97 te Gouda.

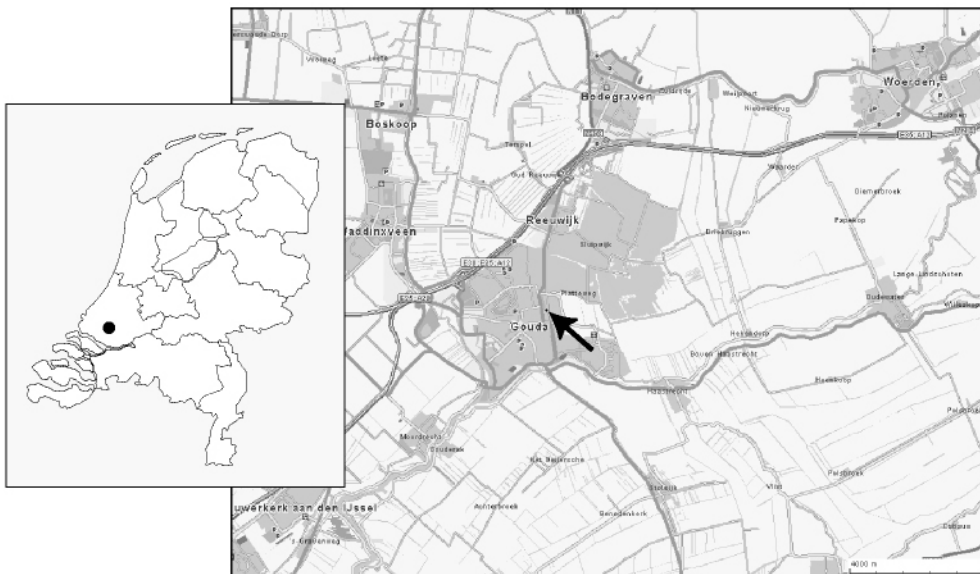
Op grond van de cultuurhistorische analyse wordt geconcludeerd dat:

- Het water van de Breevaart met daarlangs de Oostboezemkade is een historisch-landschappelijke lijn met een hoge waarde is.
- De waarde van de bebouwing aan de straatzijde van de Wethouder Venteweg is gelegen in het zeer gevarieerde beeld van de bebouwing.
- De huidige bebouwing op de locatie Wethouder Venteweg 97 op zichzelf een lage architectonische waarde heeft. Het is echter een van de bedrijfsruimtes die het gevarieerde karakter van de bebouwing langs de weg benadrukken.

Een aantal specifieke aanbevelingen wordt gedaan met betrekking tot de nieuwbouw en ook enkele meer algemene aanbevelingen aangaande de Wethouder Venteweg.

Op basis van het inventariserend veldonderzoek wordt geconcludeerd dat:

- Het belangrijkste onderzoeksdoel, vaststellen van de aan-of afwezigheid van Romeinse vondsten en sporen langs een kleirug, kon niet worden uitgevoerd.
- De verwachte kleirug is op de onderzoekslocatie namelijk niet aangetroffen, waardoor een aantal vragen uit het Programma van Eisen niet beantwoord kon worden. Vermoedelijk bevindt de kleirug zich iets noordelijker.
- De kleiige bouwvoor, die wel op de locatie aanwezig is, is vermoedelijk in de Nieuwe tijd verploegd of vergraven. Een ongestoord archeologisch profiel met archeologische sporen is daarom niet meer te verwachten.
- Er wordt geen nader booronderzoek aangeraden. Gezien het verspreide karakter van eventuele Romeinse vondsten in de nabijheid van de kleirug wordt echter aangeraden om bij het uitgraven van de bouwput archeologische begeleiding uit te voeren.

Afbeelding 1: regionale overzichtskaart Gouda met onderzoekslocatie.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In juni 2005 heeft ArcheoMedia BV, in opdracht van R. Adriaanse Bouwontwikkeling, een cultuurhistorische analyse en een inventariserend veldonderzoek met grondboringen verricht aan de Wethouder Venteweg 97 te Gouda. Het onderzoek vond plaats op advies van gemeente Gouda. De aanleiding tot het onderzoek binnen het plangebied is de sloop van een loods en de nieuwbouw van 4 woningen. Het veldwerk is uitgevoerd op 10 juni 2005.

1.2 Beleidskader

De rijksnota Belvedere (1999) legde de basis voor het cultuurhistorisch beleid in Nederland. Het doel van de Nota is de cultuurhistorie mede richting te laten geven aan ruimtelijke plannen. Dit principe wordt in Gouda vanaf 2000 geïmplementeerd door in alle bestemmingsplannen een cultuurhistorische paragraaf op te nemen. De provincie Zuid-Holland heeft op kaarten de waarden van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) aangegeven. Mede op basis van de CHS is door de gemeente Gouda in kaart gebracht in welke gebieden, voorafgaand aan planvorming, een cultuurhistorische analyse dient te worden opgesteld. De gemeente Gouda beoordeelt de cultuurhistorische analyse en legt haar ter toetsing voor aan de Commissie Cultuurhistorie.

In 2004 is de Nota Cultuurhistorie opgesteld, waarin de bestaande en nieuwe wetgeving op het gebied van cultuurhistorie zijn gebundeld, met inbegrip van de archeologie. Binnen de gemeente Gouda is de archeologie beleidsmatig vastgesteld door het opstellen en aannemen van de Archeologische Basiskaart (2003). Deze is uiteindelijk vastgesteld in de verordening inzake Monumenten en Archeologie, welke is opgenomen in de Nota Cultuurhistorie.

Op basis van het Verdrag van Malta (Valletta) is besloten, dat archeologisch onderzoek een onderdeel vormt van bestemmingsplanvoorbereidingen en/of uit te voeren projecten waarbij ingrepen in de bodem plaatsvinden. Door archeologie tijdig in de planvorming te betrekken, kunnen de archeologische waarden hierin eventueel worden ingepast. Het uitgangspunt ten aanzien van de aanwezige archeologische waarden in de planvorming is volgens rijks- en provinciaal beleid, behoud *in situ*.¹ Pas na de uitvoering van archeologisch vooronderzoek is het mogelijk een integrale afweging te maken, waarbij de nieuwverkrege archeologische gegevens betrokken dienen te worden.

Het bevoegd gezag betreffende de archeologie is de gemeente Gouda. Voor deze worden de resultaten van het onderzoek getoetst en beoordeeld door de gemeentelijk archeoloog, dhr. drs. M.J. Groenendijk. De resultaten van het onderzoek dienen in de planvorming betrokken te worden.

---

¹ Zie: Begrippen en afkortingen.

1.3 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie

Soort onderzoek:	cultuurhistorische analyse en karterend booronderzoek
Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Gouda
Plaats:	Gouda
Locatienaam:	Wethouder Venteweg 97
Kadastrale gegevens:	Gemeente Gouda, sectie k, nummer 8292
RD-coördinaten:	x = 109.305, y = 448.355 x = 109.275, y = 448.350 x = 109.275, y = 448.360 x = 109.305, y = 448.365
Oppervlakte:	ca. 500 m ²
ROB-onderzoeksmeldingsnummer:	CIS-code 12748
Bevoegd gezag:	Gemeente Gouda contactpersoon: dhr. drs. M.J. Groenendijk telefoon: 0182-588392/06-48135664 e-mail: maarten.groenendijk@gouda.nl
Beheer en plaats van vondsten en documentatie:	Archeologisch Depot Gouda Edisonstraat 16 M 2809 PB Gouda telefoon: 0182-504157 beheerder: dhr. drs. M.J. Groenendijk telefoon: 0182-588392/06-48135664 e-mail: maarten.groenendijk@gouda.nl

2 CULTUURHISTORISCHE ANALYSE

2.1 Huidige context

De structuur van de onderzoekslocatie is volledig bepaald door de ligging ervan in een voormalig veenweidegebied, met z'n karakteristieke langgerekte evenwijdige percelen. De ligging van de weg is bepaald door de loop van de Breevaart, een verbrede laatmiddeleeuwse ontginningsssloot met daarlangs de Oostboezemkade. Evenwijdig hieraan is de Wethouder Venteweg aangelegd. De huiskavels verdelen de ruimte tussen de Oostboezemkade en de Wethouder Venteweg loodrecht, waardoor langs deze weg aan twee zijden een bebouwingslint is ontstaan. De bebouwing van de weg dateert van na 1950 en heeft een zeer gevarieerd uiterlijk (zie afbeelding 2 en 4). Tussen relatief luxe vrijstaande woonhuizen zijn later blokjes eengezinswoningen gebouwd, van eenvoudige architectuur. Een aantal kleine bedrijfjes en winkels, is tussen de woonhuizen gevestigd, waaronder een bakker, garagebedrijf, kapper en ook het voormalige timmerbedrijf op Wethouder Venteweg 97 (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2: voorzijde loods Wethouder Venteweg 97 met de directe omgeving.

Afbeelding 3a: huidige situatie van de loods.

Afbeelding 3b: achterzijde van de loods met de Breevaart.

Een aantal panden aan de Wethouder Venteweg is opgenomen op de gemeentelijke lijst van jongere Bouwkunst.² Beleidsmatig is hier echter niet de bebouwing aan de voorzijde van de straat aanleiding geweest tot het opstellen van de cultuurhistorische analyse. Belangrijker is de ligging aan de Breevaart. Deze is opgenomen als 'historisch-landschappelijke lijn met een hoge waarde' (nota Cultuurhistorie, 2004, kaart waardevolle gebieden). Gelegen tussen de Breevaart en de polder Achterwillens, had de Wethouder Venteweg tot voor kort nog een landelijk karakter. Scheygrond noemt in dat verband met name ook de knotessen, die langs de weg geplant waren.³

² Wethouder Venteweg 44, 68, 70, 91, 93, 113, 141 en 143.

³ Scheygrond, 1981, 290.

Afbeelding 4a t/m h: impressies van de gevarieerde bebouwing langs de Wethouder Venteweg

2.2 Geschiedenis van de locatie

Geologie en archeologie

De geologische kaart en de bodemkaart laten zien dat de Wethouder Venteweg is gelegen in een veengebied, waar de Hollandsche IJssel als belangrijkste rivier doorheen loopt. Op grote diepte bevindt zich hier de Benschop stroomgordel, een oude rivierafzetting, die ook onder de gehele Goudse binnenstad doorloopt. Deze stroomgordel is van belang voor de archeologie. Op een aantal locaties ten westen van Gouda, waar hij door het afgraven van het bovenliggende veenpakket relatief dicht onder het maaiveld is komen te liggen, zijn vermoedelijk prehistorische bewoningssporen op deze rivierafzetting aangetroffen. Op de IKAW staat deze stroomgordel daarom aangegeven als een gebied met een hoge verwachtingswaarde. Vanwege de grote diepteligging is de rivierafzetting op de ABK Gouda alleen in de Zuidplaspolder aangegeven als locatie met middelhoge verwachting. Voor de cultuurhistorische ontwikkeling van het landschap - de beïnvloeding van de mens op het landschap-, heeft deze stroomgordel geen consequenties gehad. Omdat de stroomgordel zo diep onder het maaiveld ligt,⁴ heeft hij geen effect gehad op de vestigingsomstandigheden van de middeleeuwse ontginners van het veengebied.

Dit geldt mogelijk wel voor een veel kleiner (veen)riviertje, waarvan de kleiafzetting net onder of aan het huidige oppervlak ligt. Bij de gedetailleerde bodemstudie van de polder Achterwillens is een tweetal kleiruggetjes gekarteerd, die aan het oppervlak liggen. De maximale dikte van de kleiafzetting is 90 centimeter. Beekman interpreteert deze kleiruggetjes als volgt: *'Boven in het veen komen enkele met klei opgevulde geultjes voor. Wellicht hebben ze in vroegere tijden dienst gedaan om het overtollige water van de Hollandsche IJssel af te voeren.'* Ook wijst hij op verhogingen in de Wethouder Venteweg, die veroorzaakt worden door het verschil in inklinking tussen het veenpakket en de kleilaag. Deze verhogingen zijn nog steeds met het blote oog duidelijk zichtbaar en bevinden zich tegenover Wethouder Venteweg 113/115 en Wethouder Venteweg 8 tot 14. Deze verhogingen en de locatie van Wethouder Venteweg 97 zijn ingetekend op de gedetailleerde bodemkaart van de polder Achterwillens (zie afbeelding 5).

- Veenvorm met 20-25 cm kleiige toplaag
- Idem, met kleiige tussenlaag
- Klei op veen
- Wethouder Venteweg 97
- Verhoging in wegdek, waarneming 2005

Afbeelding 5: bodemkaart Polder Achterwillens (Beekman, 1965)

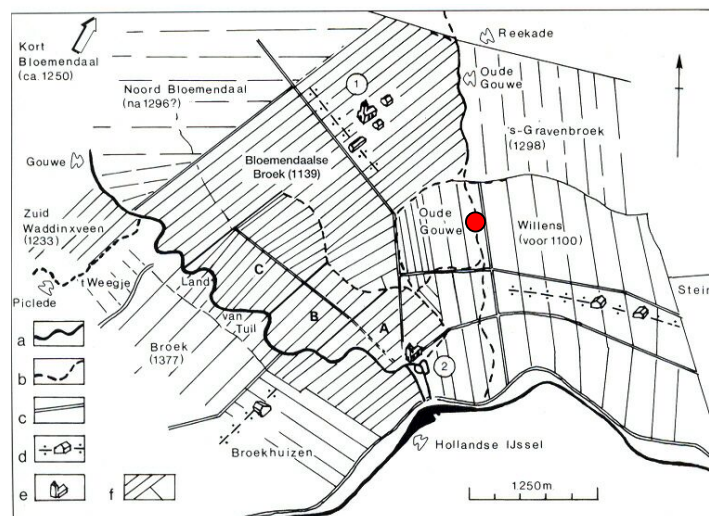
⁴ Beekman, 1965, 5, vindt met behulp van een sondeerstang de top van een 'zandlens' in de oude kleiafzettingen. Deze bevindt zich op een diepte van 6,4 m tot meer dan 8 m onder het maaiveld. Dit moet de later zo genoemde 'Benschop stroomgordel' zijn.

De hierboven beschreven kleirug in polder Achterwillens maakt onderdeel uit van de 'Breevaartse stroom'. Deze kleirug werd door Vink benoemd.⁵ De kleirug staat op de ABK Gouda aangeduid als een locatie met een middelhoge verwachtingswaarde (zie afbeelding 15a). Waar de rug de Bodegraafsestraatweg kruist is in 1948 een scherp Romeins aardewerk gevonden (ADG 4802). Het is echter niet zeker of er een directe relatie is tussen de kleirug en deze Romeinse vondst. In een recent artikel van de vorige gemeentelijk archeoloog van Gouda, Ruurd Kok, over de Romeinse vondsten in de omgeving van Gouda, wordt geopperd dat de vondsten wellicht ook aangevoerd kunnen zijn met duinzand, dat werd gebruikt als toemaakdek voor het veengebied.⁶

Geschiedenis

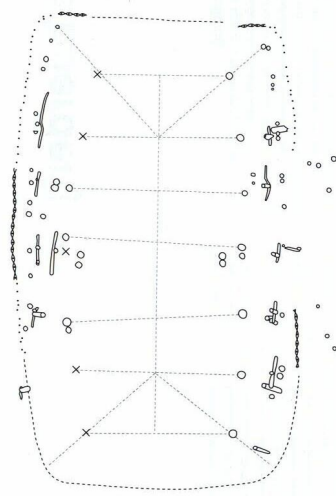
De onderzoekslocatie is gelegen op de grens van de polders Willens en Oude Gouwe (zie afbeelding 6a). De herkomst van de naam Willens is niet duidelijk. Mogelijk werd met 'Willisheim' de woonplaats van een persoon aangeduid. Oude Gouwe is genoemd naar een oud riviertje dat door het gebied liep en waarvan de exacte ligging niet bekend is.

Over de ontginning van het veengebied in de omgeving van Gouda is de afgelopen jaren veel geschreven. Hoewel over de precieze volgorde van de ontginningen de meningen nog uiteenlopen, zijn de meeste auteurs het over één ding wél eens: de polder Willens is, samen met de ten oosten ervan gelegen polder Stein, één van de vroegste ontginningen in het gebied. Deze vroege datering is overgenomen van Van der Linden (De Cope, 1956). Daar in Willens een oude manier van ontginnen lijkt te zijn gebruikt, namelijk die met vrije opstrek, komt Van der Linden op een datering uit van vóór het jaar 1100. Ook de vroege vermelding van het tegenover polder 'Stein' gelegen dorp Haastrecht (1155) doet vermoeden dat de ontginning van het veengebied oostelijk van Gouda langs de Hollandse IJssel is begonnen.

Afbeelding 6a: volgorde van ontginningen in de omgeving van Gouda (Akkerman en van den Berg, 1997).

● = Wethouder Venteweg 97

Afbeelding 6b: vereenvoudigde plattegrond van de boerderij uit de Oostpolder (Kok, 1999).

⁵ Vink, 1954, 354-356.

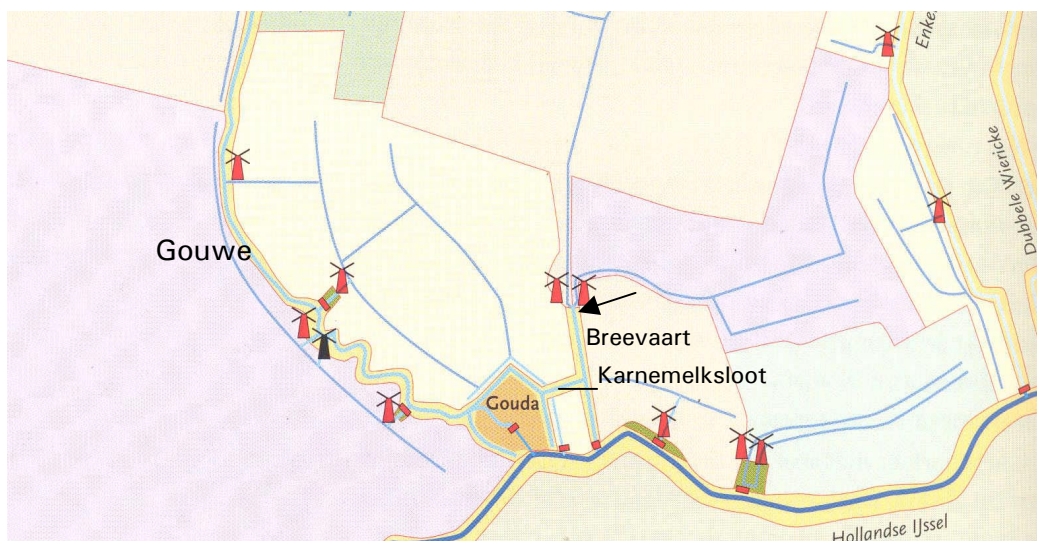
⁶ Kok, 2004, 57.

Uit andere delen van Holland blijkt dat de bewoning zich in de eerste fase van de ontginning van een veengebied uitstreekte over lange 'veenontginningslinten'. Dit zijn rijen aaneengesloten boerderijen op een redelijk vaste afstand van elkaar. Vaak waren deze boerderijen gelegen op de kop van de percelen, maar dit blijkt in de omgeving van Gouda niet altijd op te gaan. Ten westen van Gouda, in de polder Broekhuizen, is bij archeologisch onderzoek een veenontginningsboerderij onderzocht, die op ca. 200 meter van de achterkade van de ontginning is gelegen (zie afbeelding 6a, eenheid 'd': ontginningslint met bewoning). Ook tussen de Voor- en Achterwillensweg, ten zuidoosten van de huidige onderzoekslocatie, zijn bij archeologisch veldonderzoek van de Archeologische Vereniging Gouda in het verleden eveneens laatmiddeleeuwse vondsten gedaan, die wijzen op een lint van ontginningsboerderijen (ADG 9204).

Ten westen van de Wethouder Venteweg liep vanaf circa 1345 de Reeuwijkse wetering, die nu bekend staat als de 'Breevaart'. Tussen 1330 en 1370 werden meerdere lange weteringen gegraven om de afwatering te realiseren van de verschillende polders in het gebied tussen de IJssel en de Oude Rijn. De aanleg kan in verband worden gebracht met de afdamming van de IJssel in 1285 door de Hollandse graaf Floris V.⁷ Deze afdamming had tot gevolg dat de waterstand in de IJssel sterk daalde. Daarnaast was de toegenomen getijdeninvloed gunstig voor de afwatering op deze rivier. Ten westen van de Breevaart liepen nog twee weteringen, de Boskoper wetering (1352) en de Alpher wetering (1360). Samen voerden deze weteringen water af uit de polders te Alphen, Zwammerdam, Boskoop, Waddinxveen en Reeuwijk richting Hollandsche IJssel.

Rond 1450 ontstonden echter problemen met de afwatering op de IJssel als gevolg van de verzanding van deze rivier en de voortschrijdende inklinking van het veen. Hierdoor waren de polders wat betreft de afwatering wederom op de Rijn aangewezen. Na de uitvinding van de windmolen werd hier al snel molenbemaling in gebruik genomen. Later werd dit systeem verfijnd door de aanleg van boezems, waarin de molens tijdelijk hun water konden bergen.

Door de grote afstand tot het zuidelijke deel van de polder ontstonden echter weer afwateringsproblemen. Daarom besloten Reeuwijk en Sluipwijk in 1604 de Breevaart af te dammen en de zo ontstane boezem via de Karnemelksloot met de Goudse stadsgrachten in verbinding te brengen (zie afbeelding 7). De Goudse stadsgrachten behoorden tot de Rijnlandse boezem en waterden via de Gouwe uiteindelijk weer af op de Rijn.

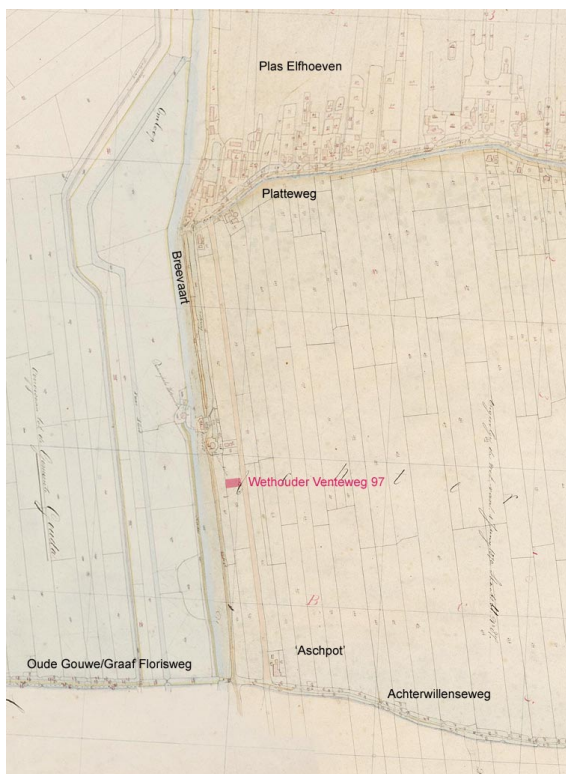
Afbeelding 7: afwatering polders rond Gouda, circa 1600 → = onderzoekslocatie (Van de Ven, 2003)

⁷ Giebels 1988, 16

Over het gebruik van het platteland is weinig bronnenmateriaal beschikbaar. In 1655 bevond zich ten oosten van de Breevaart een lijnbaan. Niet zeker is op welk deel van de Breevaart dit was.⁸ Op oude kaarten is wel de ontwikkeling van de bebouwing te volgen. Behalve de Sluipwijkse en Reeuwijkse molen is op 17^e-eeuwse kaarten vrijwel geen bebouwing langs de Wethouder Venteweg zichtbaar. Op de kaart gemaakt ten behoeve van de aanleg van de trekvaart van Gouda naar Bodegraven, via de Breevaart, staat op de kruising van de Oude Gouwe en de Zwarteweg (de huidige Wethouder Venteweg), een boerderij getekend. Hier staat ook op latere kaarten de boerderij 'de Aschpot' vermeld, een naam die mogelijk verband houdt met het uitrijden van stadsafval over de akkers van de polder Achterwillens. De gecombineerde kadastrale kaart van circa 1832 laat voor het eerst in groot detail de bebouwing van het gebied zien (zie afbeelding 9a).

Afbeelding 8: detail van de kaart van de vaarweg naar Bodegraven (ca. 1650) (CD-rom 't Groene Hart in kaart, SAHM, 2000)

Afbeelding 9a: kadastrale kaart circa 1832.

Afbeelding 9b: detail historische atlas (ca. 1900).

⁸ Denslagen, 61.

Ontwikkeling vanaf 1870

De gehele polder Willens behoorde tot 1870 samen met de polder 'land van Stein' tot de gemeente Stein. In dat jaar is het gedeelte ten noorden van de Achterwillensweg overgegaan naar de gemeente Reeuwijk en het gedeelte ten zuiden van de Achterwillensweg naar de gemeente Gouda. In 1964 is ook de polder Achterwillens (tussen de Achterwillensweg en de Platteweg) overgegaan naar de gemeente Gouda.⁹

Twee dingen uit de 'Reeuwijkse periode' zijn van belang. Ten eerste heeft de weg in deze periode zijn naam gekregen. Voor die tijd heette de weg, net als het deel ten zuiden van de Achterwillensweg, 'Zwarteweg'. Gerrit Vente (1858-1948) was smid en van 1919 tot 1931 raadslid van de gemeente Reeuwijk, waarvan hij van 1926 tot 1931 ook wethouder was.¹⁰ Over zijn portefeuille zijn we niet geïnformeerd, maar over het belangrijkste issue van de gemeentepolitiek van Reeuwijk uit deze periode des te meer. Reeds in 1876 bestonden er plannen om de Reeuwijkse en Sluipwijkse plassen in te polderen, zoals bijvoorbeeld ook is gebeurd met de Zuidplaspolder ten westen van Gouda. Vanaf 1917 werden de plannen weer actueel en werd het voorstel tot demping aangenomen door de raad. Aan het 'Comité tot behoud van de Reeuwijksche en Sluipwijksche plassen', waarin onder andere de Goudse bioloog dr. Arie Scheygrond een belangrijke rol speelde, danken we het feit dat het inpolderingsplan niet doorging. Door een besluit van Provinciale Staten in 1930, na dertien jaar felle strijd, verdwenen de plannen definitief van tafel.¹¹ Wellicht had anders de jongste Goudse nieuwbouwwijk niet Westergouwe geheten, maar bijvoorbeeld 'Elfhoeven'.

Tweede belangrijke factor voor de cultuurhistorie is het feit dat aan het einde van de Reeuwijkse periode, in de jaren '50 van de vorige eeuw, een aantal van de architectonisch interessantere woonhuizen is gebouwd. De villa-achtige bouw van een aantal van de woonhuizen zal verband houden met het gemiddeld iets luxere segment van de Reeuwijkse woningmarkt in de nabijheid van de Reeuwijkse plassen. Een aantal van deze woonhuizen is nu aangewezen als gemeentelijk monument van de Jongere Bouwkunst. De afwisseling van de losstaande villaatjes met in de jaren '60 van de vorige eeuw gebouwde kleinere eengezinswoningen, heeft in grote mate het uiterlijk en het karakter van de bebouwing langs de weg bepaald.

Afbeelding 10a: kaart Cito Plan (1949).

Afbeelding 10b: Recreatieve Kaart van Gouda, ANWB (1974).

⁹ Zie o.a. Denslagen, 451.

¹⁰ Verbaan, 2005. Goudsche Courant 18-02-2005, 'Wie was Wethouder Vente'.

¹¹ Alkemade, 1997.

2.3 Het Reeuwijkse of Dubbele Verlaat in de Breevaart

Het meest bepalende cultuurhistorische element in de directe omgeving van de onderzoekslocatie is het Dubbele Verlaat in de Breevaart. Het bijzondere aan dit sluisje is dat het is gebouwd als een schutsluis met aan de noordzijde twee uitgangen, één naar de Breevaart en één naar de Molenvliet, het water achter de Sluipwijkse molen. Daarom wordt de sluis ook wel het Dubbel(d) Verlaat genoemd. De uitgang naar de Breevaart heeft twee naar elkaar scharnierende sluisdeuren. De doorgang naar de Molenvliet wordt door slechts één enkele scharnierende deur afgesloten (zie afbeelding 12b). De sluis werd in de 20e eeuw ook wel Driewegsluis genoemd, wellicht naar de drie wegen die er op uitkomen. Naar deze Driewegsluis is het fietspad richting de Wethouder Venteweg genoemd en ook twee straten in de nieuwbouwwijk Achterwillens (respectievelijk Driewegpad, Driewegplein en Drieweghof).

Afbeelding 11a: Reeuwijkse Sluis richting het noorden. Afbeelding 11b: Beide uitgangen aan de noordzijde.

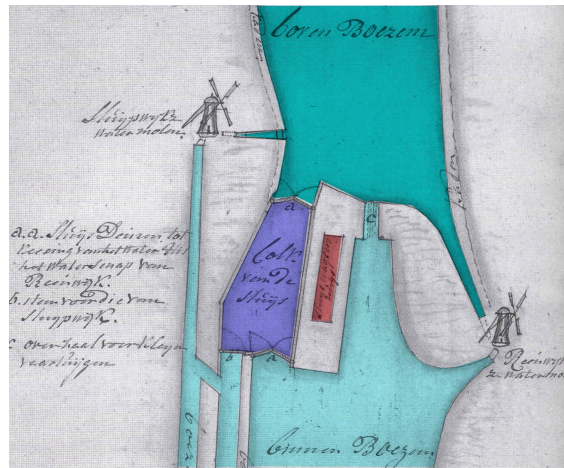
In 1604 werd door de stad Gouda de Breevaart afgedamd, om de vaarverbinding met Reeuwijk en Sluipwijk te verbeteren. Door de inklinking van het veengebied ten noorden van de sluis, waar de polders Reeuwijk en Sluipwijk lagen, was het waterpeil aldaar een stuk lager komen te staan dan in de stadsboezem, waarmee de Breevaart via de nieuwgegraven Karnemelkssloot werd verbonden. Om dit hoogteverschil in het waterpeil te overbruggen werd de Reeuwijkse sluis aangelegd. Beide polders bouwden naast het sluisje afzonderlijk een molen om de afwatering van hun polder te reguleren. De Sluipwijkse molen werd in 1604 gebouwd; de Reeuwijkse molen in 1608. De eerste afbeelding van beide molens staat vermoedelijk op de kaart van Henrick Vos uit 1613, die de grens van de stadsvrijheid van Gouda heeft vastgelegd. Rechtsboven op de kaart staan de 'Reeuwijkse Molen' en de 'Sluipwijkse Molen'. Deze vallen buiten de stadsvrijheid van Gouda, die op 525 roeden vanaf de IJssel is bepaald. Linksonder in de afbeelding is de Goudse binnenstad met de Kleiwegspoort te zien. Ten noordoosten daarvan loopt de weg 'de Oude Gouwe', vermoedelijk genoemd naar een veenriviertje dat door dit gebied liep. De 'Oude Gouwe' is de tegenwoordige Graaf Florisweg.

De Reeuwijkse molen en de stomp van de Sluipwijkse molen zijn in de 20^e eeuw afgebroken. De afwateringsfunctie werd in 1934 overgenomen door een elektrisch gemaal. De Reeuwijkse sluis is het enige nog functionerende sluisje van een tiental sluisjes die in de omgeving van Gouda de scheepvaart met het platteland regelden. Er kan alleen nog door de dubbele sluisdeur worden geschut. De enkele deur naar de Molenvliet is afgesloten bij de restauratie in 1972.¹²

¹² Denslagen, 74

Afbeelding 12a: kaart Henrick Vos (ca. 1613)

Afbeelding 12b: tekening van de Reeuwijkse sluis; in rood de Sluiswachterwoning (Klaas Vis, 1801).

Afbeelding 13: de Reeuwijkse molen en de stomp van de Sluipwijkse molen (tussen de bomen) langs de Breevaart en Oostboezemkade in 1902 (Scheygrond, 1981).

Afbeelding 14: de Breevaart en Oostboezemkade van dezelfde positie in 2005.

2.4 Waardebepaling aanwezige elementen en aanbevelingen

Het water van de Breevaart met daarlangs de Oostboezemkade is een historisch-landschappelijke lijn met een hoge waarde. De kracht van deze lijn is gelegen in de open structuur. Samen met de Reeuwijkse sluis en de Oostboezemkade is de Breevaart een overblijfsel van een sluis- en boezemsysteem, dat in grote mate het landschap heeft bepaald. Vanwege het rustige karakter van de Oostboezemkade wordt deze veel door wandelaars gebruikt, bijvoorbeeld voor een wandeling naar de Reeuwijkse plassen.

De waarde van de bebouwing aan de straatzijde van de Wethouder Venteweg is gelegen in het zeer gevarieerde beeld van de bebouwing. Het slootje langs de oostzijde van de weg geeft nog een indruk van het landelijke karakter dat de weg tot voor kort had.

De huidige bebouwing op de locatie Wethouder Venteweg 97 heeft op zichzelf een lage architectonische waarde. Het is echter een van de bedrijfsruimtes die het gevarieerde karakter van de bebouwing langs de weg benadrukken.

Aanbevelingen

- De open structuur van de Breevaart en Oostboezemkade dient gerespecteerd te worden en behouden te blijven. Dit kan bereikt worden door de toegang tot de nieuw te bouwen woningen te richten op de Wethouder Venteweg.
- Aangeraden wordt om geen verbinding te maken met de Oostboezemkade en de bebouwing vanaf de Oostboezemkade aan het oog te onttrekken door gebruik te maken van voldoende groen.
- Gezien het gevarieerde karakter van de bebouwing van de Wethouder Venteweg wordt slechts een zeer algemene aanbeveling gedaan over het gewenste uiterlijk van de nieuwbouw. Variatie blijft behouden door toevoeging van nieuwe elementen.
- Historisch gezien kan worden gedacht aan een villa-achtige bouw. Gezien de kleurschikking van de omliggende panden verdient een lichtgekleurde steen de aanbeveling.
- Een meer algemene aanbeveling betreft de gehele Wethouder Venteweg. Het zou het landelijke karakter van de weg ten goede komen als er weer bomen langs de weg geplant zouden worden. Bekend is dat hier vroeger knotessen voor werden gebruikt.
- In verband met het landelijke karakter verdient het aanbeveling het slootje langs de oostzijde van de weg te behouden.

3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

3.1 Doel van het onderzoek

Het doel van inventariserend veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel dat gebaseerd is op het bureauonderzoek. Dit gebeurt met behulp van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Het bepalen van de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden staan hierbij voorop.

De onderzoekslocatie is gelegen op de grens van een kleirug, die op de ABK Gouda aangeduid staat als locatie 8 (zie afbeelding 15a). De archeologische verwachting voor deze kleirug is middelhoog, met name voor Romeinse vondsten (zie cultuurhistorische analyse, pag. 7 e.v.). In dit specifieke onderzoek is in het Programma van Eisen (PvE, zie bijlage 1) een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische sporen, met name uit de (pre)Romeinse periode, binnen het plangebied.
- Vaststellen van de relatie van deze sporen met de bodemopbouw.
- Vaststellen van de ouderdom van de kleirug.
- Vaststellen van de historisch geografische achtergrond van de kleirug. Gaat het om een zoet- of zoutwaterkreek? Hiervoor dient een monster van de kleirug genomen en geanalyseerd te worden.

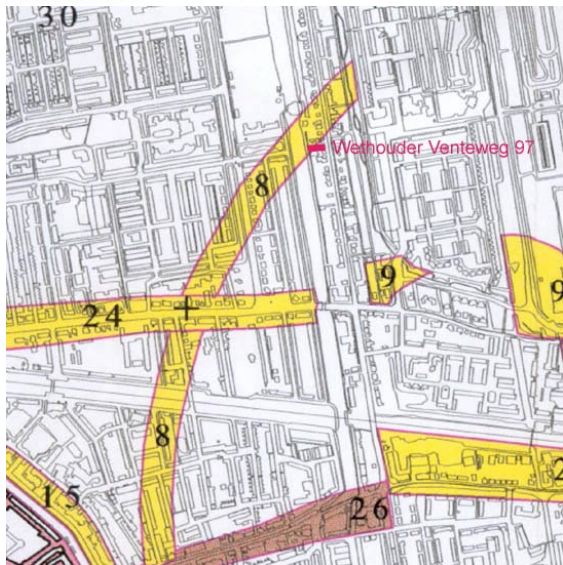
3.2 Onderzoeksopzet

Wethouder Venteweg 97 beslaat een gebied van circa 500 m². In het PvE is bepaald dat op de locatie vijf boringen dienen te worden uitgevoerd om de aan- of afwezigheid van archeologische waarden te kunnen bepalen. Voorafgaand aan het uitvoeren van boringen wordt normaal gesproken een terreinverkenning uitgevoerd. Binnen de bebouwde kom levert terreinverkenning door de aanwezige ophogingen en bebouwing vaak niets op. Zo ook bij dit onderzoek.

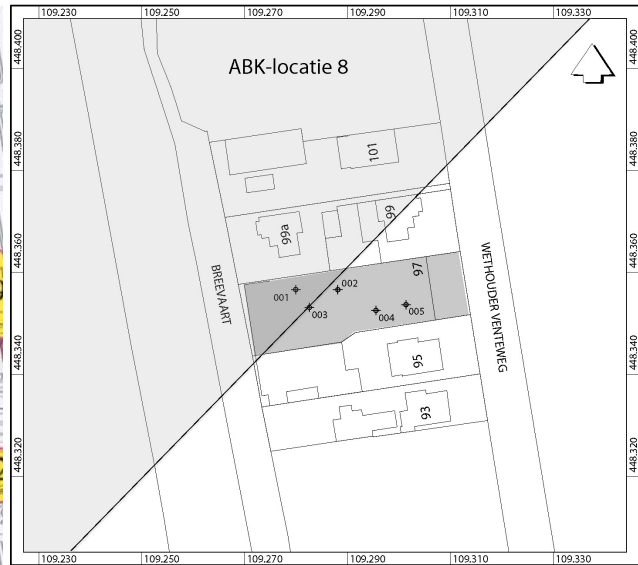
3.3 Resultaten

Het verkennend archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform het PvE. Het archeologische onderzoek is niet gecombineerd uitgevoerd met milieukundig bodemonderzoek, waarvan in het PvE wordt uitgegaan. Het onderzoek voldoet aan de normen en richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) van het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK). In de rapportage zijn diverse teksten uit de KNA overgenomen om de gevolgde methode en de genomen beslissingen te verduidelijken.

Het booronderzoek bestond uit het plaatsen van 5 boringen, verspreid over de locatie (zie afbeelding 15b). De plaats van de boringen is met meetlinten ingemeten ten opzichte van de bestaande bebouwing. De boringen zijn tot 2 m -mv uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. Onder dit niveau is een guts gebruikt met een diameter van 3 cm. De boringen zijn geanalyseerd en beschreven conform de NEN 5104.

Afbeelding 15a: uitsnede ABK Gouda

Afbeelding 15b: onderzoekslocatie met boorpunten

Bodemopbouw

Onder een ophooglaag van circa 40 cm zand bevindt zich een kleiige voormalige bouwvoor van ca. 50 cm dik. Hieronder ligt tot een diepte van tenminste 4 meter veen. Op een diepte van circa 1,8 m -mv bevindt zich in boring 001 een kleiig veenlaagje (zie bijlage 2). Boring 004 en 005, onder de huidige loods bestaan tot 1,5 meter uit ophoogzand zand en zijn vervolgens gestuit op puin.

Afbeelding 16: opgeboord materiaal boring 001. Rechtsboven de top van de boring (ca. 40 cm ophoogzand), links naast circa 50 cm kleiige bouwvoor, en daaronder veen.

Archeologie

De vondsten die zijn aangetroffen in de boringen dateren allemaal uit de Nieuwe tijd. Het betreft grotendeels roodbakend aardewerk met een datering van 17e tot 19e eeuw. Ook is er één fragment typisch Gouds materiaal gevonden, een stukje 'pijpenpot', een grote pot waarin pijpen werden gebakken. Het vondstmateriaal is vermoedelijk met stadsafval aangevoerd, dat ter bemesting op de voormalige weilanden werd opgebracht.

Vondsten- en Monsterlijst

Vondstnr. Boornr

monsternr.	Boornr.	diepte m –mv	Beschrijving	datering
001	001	1,8-2,0 m	Kleilig veen, geen archeologische indicatoren	

vondstnr.	boornr.	diepte	beschrijving	datering
001	001	0,5- 0,9 m	Baksteenpuin	recent
002	001	1,2 m	Roodbakkend aardewerk, pijpepot	17 ^e /19e eeuw
003	002	0,4-0,9 m	Roodbakkend aardewerk, baksteen	18 ^e /19 ^e eeuw

3.4 Conclusies en aanbevelingen

Het belangrijkste onderzoeksdoel was de aan-of afwezigheid vast te stellen van Romeinse vondsten en sporen, die verwacht werden langs een kleirug. Het Programma van Eisen gaat uit van een diepteligging van de kleirug van 1 tot 2 m -mv. Het onderzoek van Stiboka toont echter aan dat de kleirug zich in de polder Achterwillens aan het oppervlak bevindt.¹³ Dit lijkt er op te wijzen dat het riviertje dat de kleirug heeft gevormd tot (vlak voor) de ontginning heeft bestaan. Het riviertje heeft echter geen sporen in de verkaveling van de polder Achterwillens nagelaten, hetgeen betekent dat de middeleeuwse ontginners er geen last van hebben gehad bij de ontginning.

De verwachte kleirug is op de onderzoekslocatie niet aangetroffen. De aangetroffen voormalige bouwvoor van circa 50 cm dik, die zich onder ophoogzand bevindt, is wel enigszins kleilig. Deze kleilige toplaag is echter geheel verstoord. De laag bevat zand en recent aardewerk, hetgeen er op wijst dat menselijk ingrijpen hier de kleilaag heeft verstoord. Zelfs in de veenlaag onder de kleilige bouwvoor is aardewerk uit de Nieuwe tijd aangetroffen (vondstnr. 002), hetgeen er op wijst dat de kleilige bouwvoor na circa de 18^e eeuw is verploegd of vergraven. Een ongestoord archeologisch profiel met archeologische sporen is daarom niet meer te verwachten. Op basis van de kaart van Beekman (Stiboka) en de waargenomen verhoging in de Wethouder Venteweg, ter hoogte van huisnummer 113/115 (zie afbeelding 5) mag worden aangenomen dat de kleirug zich ten noorden van de locatie Wethouder Venteweg 97 bevindt. De ABK baseert zich op de door Vink ingetekende lijn van de kleirug. Tussen de twee onderzoeken bestaat een klein verschil in de ligging van de kleirug, waarbij de ligging op de kaart van Stiboka vermoedelijk de meest nauwkeurige is.

Er wordt geen nader booronderzoek aangeraden. Gezien het verspreide karakter van eventuele Romeinse vondsten wordt echter aangeraden, om bij het uitgraven van de bouwput, archeologische begeleiding uit te voeren. De kans op een toevalstreffer is niet uit te sluiten. Vanwege het feit dat nog zeer weinig bekend is over eventuele vondsten en bewoning uit de Romeinse tijd in deze omgeving, is een zeer beperkte maatregel als archeologische begeleiding zeker te rechtvaardigen. De vraagstelling voor de begeleiding is zo eenvoudig – is er tussen de vondsten uit de Nieuwe tijd wellicht toch ook verploegd Romeins materiaal aanwezig? - dat hier o.i. geen apart Programma van Eisen voor hoeft te worden opgesteld.

¹³ Beekman, 1965, profiel.

GERAADPLEEGDE BRONNEN EN LITERATUUR

Archeologische Monumentenkaart (AMK), 2005 geraadpleegd (ARCHIS/ARCHEologisch Informatie Systeem, Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ROB, Amersfoort).

Archeologische waarnemingen en vondstmeldingen, 2005 geraadpleegd (ARCHIS, ROB, Amersfoort).

Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), 2000: 2^e generatie (ARCHIS, ROB, Amersfoort).

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), 2001: versie 2.0, College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), Zoetermeer.

Topografische kaart van Nederland, z.j.: Zuid-Holland, schaal 1:25.000, Topografische Dienst, Emmen/ Wolters-Noordhoff bv, Groningen (cd-rom).

Alkemade, W.R.C. *'Nathouden of Droogmaken', De strijd rondom de voorgenomen demping van de Reeuwijkse en Sluipwijkse plassen in de jaren twintig*. In Reeuwijkse Reeks 11, augustus 1997 van de Oudheidkamer Reeuwijk, Reeuwijk

Beekman, A.G. 1965, *Recreatieplan Gouda. De bodemgesteldheid van de polder Achter-Willens*. Stiboka rapport 669, Wageningen

Denslagen, W., 2001: *Gouda*, De Nederlandse monumenten van Geschiedenis en Kunst, RDMZ, Zwolle

Dasselaar, M. van, 1997: *De ontginning van Bloemendaal*, in: Akkerman, C., B. van den Berg, Het geheim van Bloemendaal, Gouda

Giebels, L.(red.), 1988: *Waterbeweging rond Gouda van ca. 1100 tot heden*, Amersfoort

Hesselink-Duursma, C.W., R.F. Wybrands, 1999: *Kadastrale atlas Zuid-Holland, Waddinxveen* (deel 9), Alphen aan den Rijn.

Kok, R.S. 2001, *De Breevaartsche Stroom. Een verkennend booronderzoek aan de Vosschenburchkade/Hovenierskade aangevuld met enkele waarnemingen*. Nieuwsbrief Archeologische Vereniging Gouda 8-17 (2001)

Kok, Ruurd, 2004, *Achter de limes: Romeinse vondsten uit Gouda en omgeving*, Tidinge van Die Goude, p. 48-63, Gouda

Krogt, P.C.J. van der, 1992: *De stadsplattegronden van Jacob van Deventer* (map1, Nederland, Zuid-Holland), Alphen aan den Rijn.

Sprokholt, H. en M. van Dasselaar, 1993: *Geologie en vroegste geschiedenis van Gouda tot circa 1400*, in: Sprokholt, H., C. Akkerman, M. van Dasselaar (eds.), Het kasteel van Gouda, Gouda

Ven, G.P. van de, 2003: *Leefbaar laagland, geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland*, Utrecht

Verbaan, D. 2005. *'Wie was Wethouder Vente' ?*, Artikel Goudsche Courant 18-02-2005, Gouda

BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

ABK Gouda	Archeologische Basiskaart Gouda
ADG	Archeologisch Depot Gouda. Met nummer verwijst dit naar een project in Gouda.
AMK	Archeologische MonumentenKaart. Een kaart waarop vastgestelde archeologische monumenten zijn vermeld.
Archeologische indicator/indicatie	Indicatief archeologisch materiaal, zoals houtskool, verbrande leem, aardewerk en bot, dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats (definitie KNA).
ARCHIS	Archeologisch InformatieSysteem. Een archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) waarin alle onderzoeks- en vondstmeldingen in Nederland geregistreerd staan.
Bevoegd gezag	De overheid, die het selectiebesluit neemt, het Programma van Eisen laat opstellen en goedkeuring verleent aan een eventueel ontwerp (definitie KNA).
CHA	Cultuurhistorische analyse
CHS	Cultuurhistorisch HoofdStructuur. Een verzameling van overzichtskaarten van archeologische, geologische, historische en landschappelijke waarden voor verscheidene regio's in Nederland.
Complex	Een uit meerdere met elkaar in ruimte, tijd en functioneel opzicht samenhangende structuren en/of individuele sporen (definitie KNA).
Cultuurlaag	Een licht tot sterk humeuze oude bewoningslaag of afvallaag, ontstaan door menselijke activiteit, met archeologische indicatoren.
CvAK	College voor de Archeologische Kwaliteit.
DGPS	Differential Global Positioning System. Meetapparatuur die via satellieten de exacte coördinaten van een locatie inmeet.
<i>Ex situ</i>	buiten de context van de vindplaats.
(Grond)spoor	een ruimtelijk duidelijk begrensbaar verschijnsel ontstaan door menselijke activiteit (bijvoorbeeld een paalkuil, lijksilhouet of muur) of natuurlijke oorsprong (bijvoorbeeld een boomval). Binnen een spoor kunnen verschillende, duidelijk te onderscheiden eenheden voorkomen (definitie KNA).
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Een op geologische structuren gebaseerde kaart van archeologische waarden.
<i>In situ</i>	ter plekke of binnen de context van de vindplaats.
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.
m -mv	meter onder het maaiveld.
m -NAP	meter onder Normaal Amsterdams Peil (: officieel peilmerk).
PvE	Programma van Eisen, goedgekeurd door bevoegd gezag en de basis van archeologisch onderzoek. Het geeft de probleemstelling en de doelen van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats aan en formuleert de daaruit af te leiden eisen aan het uit te voeren werk.

BIJLAGE 1

Programma van Eisen

BIJLAGE 2

Boorstaten

BIJLAGE 1

Programma van Eisen

Programma van Eisen Begeleiding/Inventariserend Veldonderzoek Wethouder Venteweg 97

Administratieve gegevens

Datum; Januari 2005

Opdrachtgever; Dhr. Adriaanse, 0182-515930/ 06-20776699

Aanvrager; Dhr. Adriaanse

Uitvoerder;

Bevoegd gezag; Gemeente Gouda

Deskundige namens bevoegd gezag; Dhr. drs. M.J. Groenendijk, gemeentelijk archeoloog Gouda (06-48135664)

Beheer en plaats documentatie; Archeologisch depot Gouda, Edisonstraat 16 M

Status terrein; AMK; geen waardering. CHS; "redelijke tot grote kans op archeologische sporen". ABK; middelhoge verwachtingswaarde.

Landelijk registratienummer;

Locatie; N/NO-hoek van Gouda

Kaartbladnummer; 38A/B (net op de grens)

Centrumcoördinaten;

109288/448354

Aanleiding onderzoek

Op de locatie zullen 2 tot 4 nieuwbouw huizen gerealiseerd gaan worden.

Waardering locatie

Op de Archeologische Basiskaart van Gouda is het plangebied gelegen binnen een terrein met "middelhoge verwachtingswaarde". Deze verwachtingswaarde is gebaseerd op het in de ondergrond aanwezig zijn van een kleirug. Op deze kleirug zijn in het verleden losse Romeinse vondsten gedaan (projectnummer 4802), waarbij overigens niet met zekerheid is aangetoond dat er een relatie bestaat tussen de kleirug en de Romeinse vondst. Het kan dus ook om opspit gaan. De mogelijkheid van (pre-)Romeinse bewoning op de kleirug kan echter niet uitgesloten worden.

De exacte diepte van de kleirug is niet bekend. Op de plekken in Gouda waar de rug is aangetroffen, bevond deze zich op een diepte variërend tussen de 1 en 2 meter beneden maaiveld. Naar verwachting zal de kleirug zich binnen het plangebied ook op een dergelijke diepte bevinden.

Resultaten bureauonderzoek

Naar het plangebied is nog geen specifiek bureauonderzoek gedaan. Elders in het gebied zijn wel sporen teruggevonden van ontginningsboerderijen, maar binnen het plangebied van dit project worden die niet verwacht.

Omschrijving begeleiding/inventariserend onderzoek

Voorafgaand aan de bouw wordt er op het terrein een milieukundig booronderzoek uitgevoerd, vermoedelijk door het bedrijf Grondmechanica, dat al eerder een onderzoek naar deze locatie heeft gedaan. Deze boringen kunnen gecombineerd worden met een archeologisch booronderzoek. Het betreft in dat geval meer een begeleiding van de milieukundige boringen dan het zelf uitvoeren van een inventariserend booronderzoek. Grondmechanica zet de boring, de archeoloog controleert de boring op archeologische indicatoren en beschrijft de archeologisch relevante informatie.

Het aantal boringen dat voor milieukundige doeleinden wordt gezet en de precieze plaats van deze boringen is nog niet bekend. Archeologisch gezien geldt voor deze locatie dat 5 boorpunten voldoende zijn. Als vanuit milieukundig oogpunt meer boringen noodzakelijk zijn, dienen deze ook begeleid te worden. Een beschrijving van deze boringen is echter alleen nodig als er archeologische indicatoren aanwezig zijn.

Vooraf dient eerst overleg gevoerd te worden met het milieukundig bedrijf over het aantal te zetten boringen, de diepte van deze boringen en het te gebruiken boortype. Naar aanleiding van dat overleg zal door het bevoegd gezag verder worden aangegeven waar de boringen aan moeten voldoen. Archeologisch gezien zullen deze uiteraard in elk geval tot in de kleirug gezet moet worden.

Onderzoeksvragen

Aangezien het onderzoek zich richt op de eventueel aanwezige Romeinse sporen, is een bureauonderzoek naar dit gebied niet relevant. Er kan dus direct overgegaan worden tot een booronderzoek, waarvan de uitwerking zich dient te richten op de volgende onderzoeksvragen;

- Vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische sporen, met name uit de (pre-) Romeinse periode, binnen het plangebied.
- Vaststellen van de relatie van deze sporen met de bodemopbouw.
- Vaststellen van de ouderdom van de kleirug.
- Vaststellen van de historisch-geografische achtergrond van de kleirug. Gaat het om een afzetting van een zout- of zoetwaterkreek? Hiervoor dient een monster van de kleirug genomen en geanalyseerd te worden.

Indien sporen worden aangetoond, dan dient voor zover mogelijk te worden vastgesteld:

- ligging en begrenzing
- stratigrafie
- datering
- aard en conservering

Wanneer de laatste vier vragen (deels) niet te beantwoorden zijn zonder een waarderend onderzoek, zal eerst een nieuw PvE worden opgesteld.

Uitgangspunten

- Het aanmelden, afmelden etc. van het project bij de R.O.B. wordt gedaan door het opgravingsbedrijf. Voor een Inventariserend Veldonderzoek is een artikel 41-melding niet verplicht, maar de R.O.B. stelt wel prijs op de resultaten van het onderzoek. Deze gegevens voor Archis dienen door het opgravingsbedrijf verstrekt te worden.

- De Klic-melding wordt gedaan door het opgravingsbedrijf.

- De resultaten van het onderzoek dienen in een analoog conceptrapport aangeleverd te worden bij het bevoegd gezag, zijnde de gemeente Gouda. Dit conceptrapport moet binnen een nog nader af te spreken termijn afgerond zijn. Hetzelfde geldt ook voor de uiteindelijke standaardrapportage. De uiteindelijke rapportage dient zowel analoog als digitaal aangeleverd te worden. Voorafgaand aan het project zal met de uitvoerder besproken worden wat een redelijke opleveringstermijn is. In specifieke gevallen kan het noodzakelijk zijn om al eerder informatie ter beschikking te stellen, bijvoorbeeld voor het reconstrueren of integreren van archeologische restanten in het bouwplan.

Wanneer zonder geldige reden afgeweken wordt van de opleveringstermijn, zal dat nog nader te bepalen consequenties hebben.

- Na afronding van het onderzoek dienen vondsten, tekeningen en foto's gedeponereerd te worden in het Archeologische Depot Gouda, Edisonstraat 16M te Gouda. Voor het vondstmateriaal geldt dat dit in standaard ROB-dozen moet worden verpakt (50x50x17 cm). Tekeningen dienen gedigitaliseerd te worden in Microstation versie 7 of in een converteerbaar systeem.

- De werkzaamheden in het veld dienen conform de KNA uitgevoerd te worden. Wanneer dat in de praktijk om bepaalde redenen niet mogelijk is, dient eerst overleg gepleegd te worden met het bevoegd gezag.

- Na afloop van het veldwerk zal een evaluatiemoment worden ingebouwd, waarbij bepaald wordt of er in de uitwerkingsfase moet worden afgeweken van het oorspronkelijke plan.

Rapportage

De rapportage van het onderzoek dient minimaal de volgende onderdelen te bevatten:

- aanleiding en vraagstelling voor het onderzoek
- verantwoording van de onderzoeksmethode
- onderzoeksresultaten
  - resultaten bureauonderzoek
  - bodemopbouw
  - archeologische sporen
  - selectie van archeologisch interessante boorprofielen
- interpretatie
- conclusie en aanbevelingen

Kaartbijlage

- situatie van onderzoeksgebied met daarop aangegeven:
  - ingemeten boorpunten
  - ligging van eventuele profielen
  - ligging van aangetoonde archeologische indicatoren

Advies over eventueel vervolgonderzoek op bepaalde locaties waar archeologische waarden zijn aangetoond.

De offerte

Omdat op dit moment nog niet geheel zeker is of er alleen begeleid moet worden of dat de boringen ook door archeologen worden gezet, wordt u verzocht voor beide mogelijkheden een offerte op te stellen. Deze offerte moet in ieder geval bevatten;

- een berekening van de kosten van het begeleiden van de milieukundige boringen
- een berekening van de kosten voor het zelf uitvoeren van een inventariserend booronderzoek
- een indicatie van de kosten van een waarderend booronderzoek
- een inschatting van de benodigde uitvoertijd, enerzijds voor een begeleiding, anderzijds voor het zelf uitvoeren van de boringen
- een inschatting van de benodigde uitwerkingstijd
- een globale planning van de werkzaamheden.

Er zal bij drie verschillende gecertificeerde bedrijven een offerteaanvraag worden gedaan. Wanneer de offertes door het bevoegd gezag, zijnde de gemeente Gouda, inhoudelijk voldoende zijn bevonden, zal de keuze voor het uitvoerende bedrijf worden gemaakt door de opdrachtgever, zijnde dhr. Adriaanse.

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met de gemeentelijk archeoloog van Gouda;

Dhr. drs. Maarten Groenendijk
0182-588392
06-48135664
maarten.groenendijk@gouda.nl

Literatuur

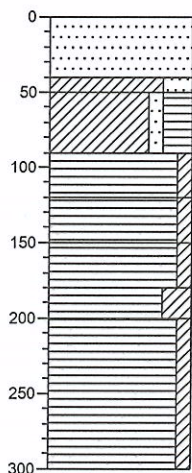
- Joan Blaeu 1648, *Toonneel der Steden van de Vereenighde Nederlanden*, Amsterdam (facsimile uitgave Amsterdam, L. van Leer, 1966)
- Braun, G. en F. Hogenberg, *Kaart van Gouda, gedateerd 1585, is gepubliceerd in 1588.*
- Wim Denslagen 2001, *Gouda, De Nederlandse monumenten van geschiedenis en kunst.*
- Gemeente Gouda 2003, *Archeologische Basiskaart Gouda*
- Gemeente Gouda 2003, *Inventarisatie van archeologische, historische en geologische informatie; Toelichting bij de Archeologische Basiskaart Gouda*
- Habermehl, N.D.B. en R. Wybrands 2002, *Kadastrale Atlas Zuid-Holland, Gouda 1832*
- Koeman, C. en J.C. Visser 1992, *De Stadsplattegronden van Jacob van Deventer*
- Provincie Zuid-Holland 2002, *Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Krimpenerwaard en Gouwestreek*

BIJLAGE 2

Boorstaten

Boring: 001

- Zand, geelbruin

- Klei, sterk zandig, donkergrijs, slak
- Klei, zwak zandig, sterk humeus, zwak veenhoudend, donkergrijs, v1

- Veen, zwak kleiïg, donkerbruin, v2 op 120
- ▲ Veen, zwak kleiïg, matig houthoudend, donkerbruin
- ▲ Veen, zwak kleiïg, sterk rietrestenhoudend, lichtbruin-grijs

---

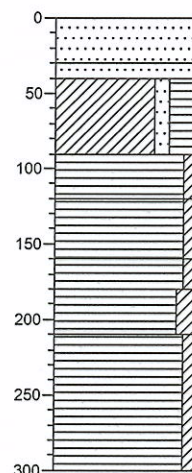
- Veen, sterk kleiïg, lichtbruin-grijs, m1

- Veen, zwak kleiïg, sterk rietrestenhoudend, lichtbruin-geelbruin
- ▲

Boring: 002

- Zand, geelbruin

- Zand, donkergrijs, slak
- Klei, zwak zandig, sterk humeus, zwak veenhoudend, donkergrijs

---

- Veen, zwak kleiïg, donkerbruin

- ▲ Veen, zwak kleiïg, zwak houthoudend, bruin
- ▲ Veen, zwak kleiïg, sterk rietrestenhoudend, bruin-geelbruin

---

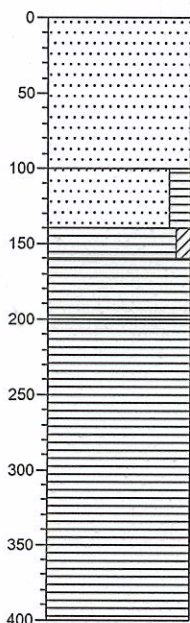
- Veen, matig kleiïg, bruingrijs

- Veen, zwak kleiïg, sterk rietrestenhoudend, bruin-geelbruin
- ▲

Boring: 003

- Zand, lichtbruin-grijs

- ▲ Zand, matig humeus, sterk grindhoudend, zwak puinhoudend, donkergrijs

---

- Veen, zwak kleiïg, bruin, veraard

- ▲ Veen, matig rietrestenhoudend, zwak houthoudend, bruin-bruingrijs

---

- Veen, zwak houthoudend, bruin
- ▲
